

SVOBODA

„Nikdo není tak beznadějně zotročený, jako ti, co falešně věří, že jsou svobodní.“
(J.W. Goethe)

Dle Mojžíše již první lidé (Adam a Eva) nedali na varování Stvořitele, pojedli zakázané ovoce ze „stromu poznání dobrého a zlého“ a byli vyhnáni z ráje. Dle moralistů prý byli za tento svůj prvotní hřích potrestáni. Stvořený člověk by se však sotva mohl provinít, kdyby to Stvořitel neučinil možným. Dle moralistů měl prý již první člověk svobodnou volbu.

Nuže, ověřme si, zda je možnost volby již od počátku svobodná.

Jak by se asi první člověk zachoval, kdyby o katastrofálních následcích své „svobodné volby“ (vyhnání z ráje) věděl předem? Že byl Stvořitelem varován? Tzn., že o následcích věděl Stvořitel, nikoliv člověk. Také rodiče varují své děti předem, aby nesahaly na horká kamna, děti na ně však přesto sáhnou, neboť pokud se smí nespát, varování je neodradí. Byla snad jejich volba svobodná? Stvořitel nejen umožnil prvotní hřích, ale také dopustil, aby člověka k jeho hříšné volbě navedl had:

*„Ne, nepropadnete smrti.
Bůh ví, že v den, kdy z něho pojíte, otevřou se vám oči
a jako On budete znát dobré i zlé.“*
(1. Mojžíš: 3, 4-5)

Z věci je zřejmé, že člověk byl vyhnán z ráje následkem vlastní volby, kterou pro nevědomost následků nelze nazvat svobodnou, ale spíše svévolnou. O svobodné volbě lze mluvit jen tam kde známe nejen předmět volby, ale do všech důsledků také její následek. Znat (vědět) znamená mít pravdivé poznání. Poznáme-li pravdivě např. skryté řády zjevné přírody, můžeme se nejen vyhnout kolizím s přírodními živly, ale můžeme také ovládnout přírodní síly a sjednat si tak v přírodě oázu (např. postavit dům) příznivých životních podmínek a volnosti pohybu. Jako bychom v syrové přírodě napodobili původní ráj.

To, čím přírodu přetváříme, je tělesná práce, to, čím přírodu poznáváme, je duševně-duchovní inteligence:

„Dáváte-li se vést duchem, nejste pod zákonem!“ (Pavel: Galtským 5, 18)

Z uvedeného je zřejmé, že o tom, zda je volba svobodná (plnomocná) či nesvobodná (bezmocná), nerozhoduje možnost volby, ale vědění, či nevědění (vědomost či nevědomost):

„Vědění je moc!“ (Francis Bacon)

Např. můžeme vědět, že již filosofové starověku (Zénón z Eleje aj.) prokázali, že:

„Nic nekonečného nemá skutečnou (ale jen iluzorní) existenci!“ (Aristoteles)

Víme-li to, pak také můžeme vědět, že jen svéhlavá nevědomost (svévole, zvůle, libovůle) chce vše bez jakýchkoliv ohledů, bezuzdně, bezmezně, neomezeně, neohraňčeně, nekonečně:

„Vlastní vůle je libovůle, tj. svoboda, která ještě vězí v otroctví.“
(G.W.F. Hegel: „Fenomenologie ducha“)

Naproti tomu vědomá svobodomyšlnost chce být vždy ohleduplná (ohraňčená, omezená, konečná). A protože vymezování z venčí (zákonem, cizí zvůli aj.) je potlačováním svobody (útlakem, nesvobodou), nelze jinak, než že se vědomá svobodomyšlnost omezuje sama, ze svého nitra, z vlastní vůle. Ať už z rozumné ohleduplnosti, či z lásky k bližním, činí tak proto, aby svými vnějšími projevy neomezovala možnost svobody (nikoli zvůle) jiných. Napodobena jinými pak zakládá společenství lidí, kteří se ohleduplně vzájemně obdarovávají možností vnější svobody (sociální oázou). Jen v takovém prostředí je možná také výchova ke svobodě pokračujících generací, které si navykají držet své projevy na uzdě a pravdivě poznávat realitu. Takto vnitřně, zevně i sociálně svobodný a mocný (vědoucí) jednotlivec, již nikdy nepodlehne zvůli (cizí ani vlastní) ani iluzím, ať už cizím (lžím, klamným naukám atp.) či vlastním (předsudkům, antipatiím, sympatiím aj.)...

Nuže, ukázali jsme si již dvojí možnost svobody (vnitřní a vnější sociální) a mechanismus možné vnitřní svobody (sebeomezující svobodnou volbu vědoucího chtění). Zbývá nám již jen ukázat mechanismus možné vnější svobody.

Roku 1719 vyšel poprvé dnes již světoznámý román Daniela Defoe: „*Robinson Crusoe*“.

Robinson, který jako jediný přežil ztroskotání své lodi, žil dlouhá léta sám na ostrově, který mu poskytoval vše, co potřeboval ke zdravému životu. Ač tu (na rozdíl od rodné Anglie) jeho vnější svobodu nikdo nijak neomezoval (osobní zvlášť ani zákony), přece neustále vyhlížel loď, která by ho z rajského ostrova vysvobodila. Proč? Chybělo mu tu společenství lidí, které by mu umožnilo projevit vlastní vnitřní svobodu (svobodnou volbou) nejen ve vnější přírodě, ale také sociálně. Ani pozdější soužití s domorodým Pátkem mu to neumožnilo. Pátek totiž vůči Robinsonovi zaujal podřízené postavení, což umožňuje jen vztah vzájemné závislosti, tj. sociální nesvobodu. Otrokem lze být totiž jen ve vztahu k (v závislosti na) otrokáři a otrokářem jen ve vztahu k (v závislosti na) otrokovi. Že je vztah skutečně nesvobodou, naznačuje také skutečnost, že se vztahy navazují. Navázat znamená uvázat (úvazek, připoutání, závislost, nevolnost, nesvoboda):

vztah (dobrovolný i nedobrovolný, osobní i neosobní - právní, smluvní, aj.) = nesvoboda

A protože i vztah k zákonu představuje nesvobodu, nelze svobodu uzákonit (uzákoněná svoboda = nesvoboda). Otázka sociální svobody se tím zdá být neřešitelnou. Pokud si však do všech důsledků uvědomíme, že svoboda je relativním opakem (negací) nesvobody, můžeme mechanismus svobody odvodit od mechanismu nesvobody následovně:

jako je navázání vztahu aktem nesvobody, tak je nenavázání či ukončení vztahu aktem svobody

Nedejme se oklamat: **Není jiného mechanismu sociální svobody, než jen negace vztahu (NE-vztah)!**

Negovat vztah lze dvojím způsobem: a/ preventivním vetem = zamítnutím navázání možného vztahu
b/ následným vetem = rozvázáním navázaného vztahu

Odtud v Občanské smlouvě TSO občanské právo veta, které (ne náhodou) nejvíce vadí odpůrcům TSO, ať už nevědomcům (otrockým povahám), či demagogům (otrokářským povahám). Veto (akt sociální svobody) je navíc velmi účinnou obranou proti cizí zvlášti (která nechce být omezována), aniž omezuje cizí svobodu (svoboda se omezuje sama)...

Rekapitulace možnosti a možné dvojí svobody:

- 1/ možnost vnitřní svobody = sebeomezující vůle (vědoucí svobodomyšlnost)
- 2/ možná vnitřní svoboda = svobodná volba (inteligentní chtění)
- 3/ možnost vnější svobody = občanské právo veta (sociální volnost)
- 4/ možná vnější svoboda = vetování vztahu (vnější projev vnitřní svobody)

Prvotní ráj se nám nyní může zpětně ukázat jako oáza přirozené nesvobody bez vnějšího útlaku, jako nevědomá libovůle (svévole, zvlášť) již nic nechybí a proto po ničem netouží (není-li k tomu svedena), jako pověstné „prase v žitě“. Nevědomost je však nepoučitelná, dokud tvrdě nenarazí. Aby mohla narazit, musí mít k dispozici subjektivní možnost volby a objektivní překážku. Následkem katastrofy, kterou si nevědomost sama přivodí, se stává přístupnou k výchově ke svobodě. To vědí bohové. Nechtějí to však vědět „zástupci lidu“, kteří člověku všemožně překážejí na cestě k pravdivému poznání reality a tedy ke svobodě, k níž prý není ještě zralý. Kdo si vnitřní schopnost svobody přesto osvojí, ten také ví, že jeho cílem není návrat do blažené nevědomosti původního ráje (do rozplynutí v nirváně). Jeho cílem je nový ráj, v podobě sociálního společenství svobodných inteligencí, přislíbený tomu z dvojice zločinců, který na kříži Golgoty prohlédl:

„Ježíši, pamatuj na mne, až přijdeš do svého království.“

Ježíš mu odpověděl: „Amen, pravím tobě, ještě dnes se mnou budeš v ráji!“

(Lukáš: 23, 42-43)

Prohlédne-li i druhý zločinec, umožní spojit s horní trojností dolní trojnost TSO a otevře tím cestu do nového ráje všem... Je-li totiž svévole egoismu omezována z vlastního nitra (altruismem), pak hranice (království) vnitřní a vnější svobody nejsou z vnějšího světa lidí (ze sociálního společenství), ale ze světa duševně-duchovního:

„Mé království není z tohoto světa!“ (Jan: 18, 36)